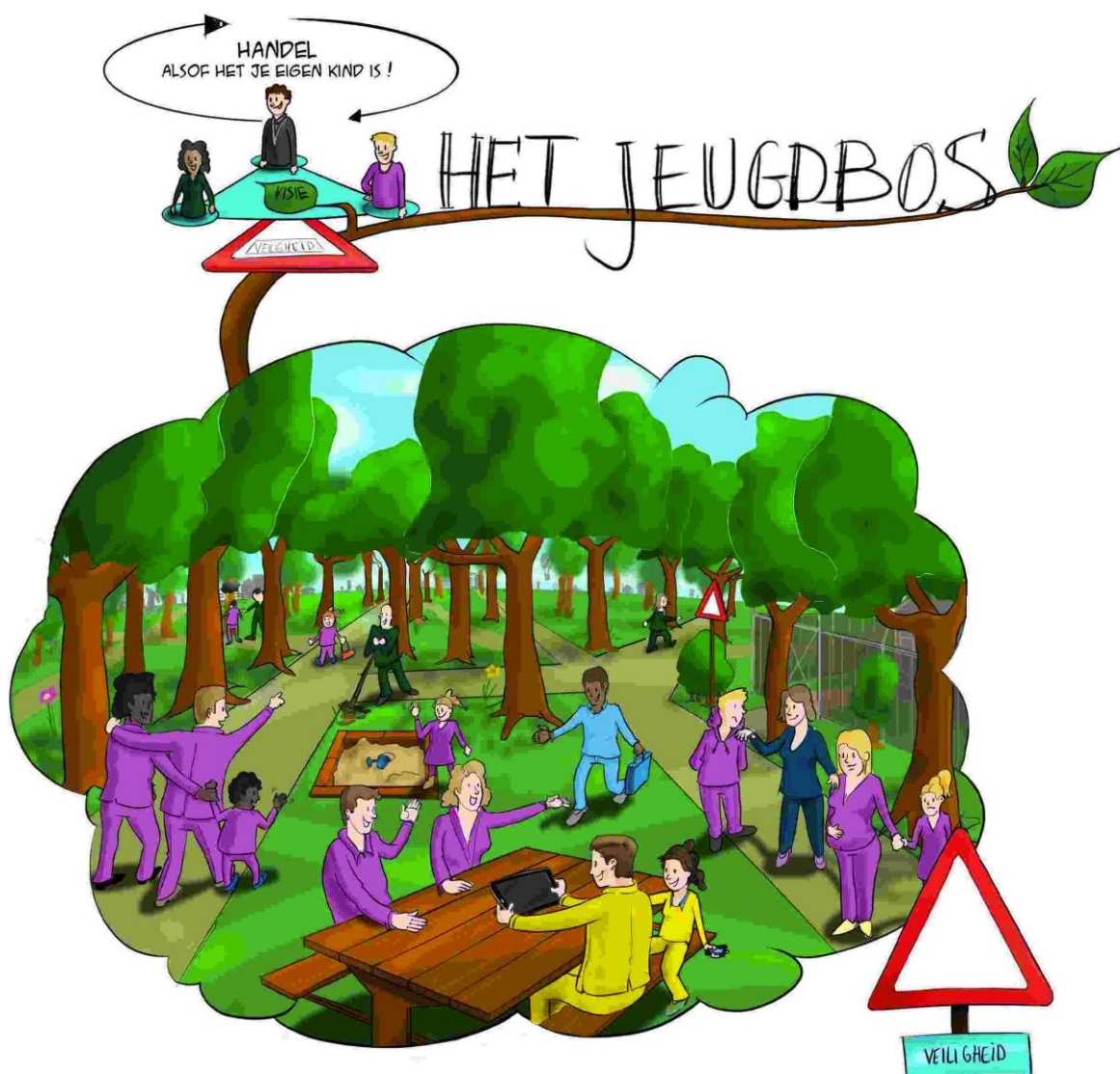

Schets Zorg voor Jeugd 2015

West-Brabant-West

Colofon

Samenstelling: Ambtelijk Transformatieteam West-Brabant West
 Gemeente Bergen op Zoom
 Gemeente Etten-Leur
 Gemeente Halderberge
 Gemeente Moerdijk
 Gemeente Roosendaal
 Gemeente Rucphen
 Gemeente Steenbergen
 Gemeente Woensdrecht
 Gemeente Zundert
 Sanne Abrahams, K2 Adviesbureau voor Jeugdvragestukken

In samenwerking met: Thomas van Daalen, Spraakmakende Verbeelding
 Laurens Waling, Robert Kroon en Krijn Pons, Alares

Datum: 3 december 2012

De grote droom | Beleef wat is gedroomd

Kom er eens even lekker bij zitten. In deze mooie, rode stoel. Zit lekker, hé? Warm. Net als thuis. Fijn en vertrouwd. Het is een stoel om heerlijk in weg te dromen. Durf je dat? Toe maar! Doe je ogen dicht en laat het hedendaagse even los. Laat jezelf in de speelruimte van je dromen meevoeren. Wat zie je?

Je wandelt door een groot bos. Het is er mooi. De zon staat hoog aan de hemel en schijnt door de bomen. Er zijn veel mensen in het bos. Vooral ouders en kinderen. Ze zijn blij. De één lijkt het iets leuker te hebben dan de ander, maar het is er gemoedelijk. Er heerst een informele, vertrouwde sfeer. Kinderen voelen zich veilig bij elkaar. Ze spelen samen. Ze hebben plezier samen.

Je loopt naar een picknicktafel. Een groep volwassenen zitten met elkaar te praten. Je bent oprecht geïnteresseerd, maar je twijfelt of je wel een vraag kan stellen. Dan schraap je al je moed bij elkaar. “Uh, mag ik jullie iets vragen?”, zeg je een beetje weifelend, “wie zijn jullie en wat zijn jullie aan het doen?” “Ja, natuurlijk mag je dat vragen. Leuk zelfs!”

Wij zijn Saar en Kees | Ouders van Jip

“Aangenaam! Wij zijn de ouders van Jip. Dat meisje daar. Ze is een hut aan het bouwen met haar vriendjes en vriendinnetjes. Ze heeft er veel plezier! Dat doet ons goed. En terwijl zij zo aan het genieten is, praten wij even bij met Joop. Na de geboorte van Jip liep het even niet zo lekker. Jip huilde erg veel en wij wisten niet wat we ermee moesten doen. We zijn bij het consultatiebureau, bij de huisarts en de jeugdarts geweest voor advies. We hebben van vrienden en familie adviezen gekregen en op internet ook van alles gevonden. Uiteindelijk wisten we echt niet meer waar we goed aan deden bij Jip. Waar moesten we nu de juiste informatie en hulp vandaan halen? Joop heeft ons geholpen om tussen alle adviezen de juiste manier te vinden om het huilen van Jip te stoppen. Joop is onze gezinscoach en blijft zo lang als het nodig is betrokken bij ons gezin, legt moeder Saar uit.

Vader Kees vertelt verder: “Het is niet zo dat Joop bij ons gezin hoort en elke dag op de bank zit, maar hij is een steun, als wij het nodig hebben en om hulp vragen. En anders niet. Nu gaat het goed met Jip en sluiten we de periode met Joop af. Wanneer we later weer op een moeilijk punt komen in onze opvoeding en niet weten wie ons daar mee kan helpen, kunnen we weer contact opnemen met Joop. Hij blijft aan ons gekoppeld tot de kleine meid 19 jaar is. Of misschien wel langer. Als Jip nog een broertje of zusje krijgt”.

Wij vertrouwen hem, en hij heeft ook vertrouwen in ons. Hij laat het aan ons om zelf naar oplossingen te zoeken, wij voelen onszelf ook verantwoordelijk. Dat komt door de positieve manier waarop we worden ondersteund. Joop heeft ons ook geleerd om de mensen om ons heen goed te betrekken. Er is een gedeelde verantwoordelijkheid voor de opvoeding van Jip. Doordat we vrienden en familie meer hebben betrokken merken we dat er meer samen naar de kinderen gekeken wordt. Niet meer zo sterk ieder voor zich. We kijken met elkaar mee in de opvoeding om van elkaar te leren en te ondersteunen als het even lastig is. Want dat is normaal wanneer je kleine kinderen hebt. En lukt het niet met ons eigen sociale netwerk, dan gaan we op zoek naar professionele hulp via de Jeugdwebwinkel. Via de Jeugdwebwinkel kunnen we zelf digitaal zoeken naar de hulpverlener met de voor ons best passende ondersteuning. Het is een overzichtelijke website, waar we makkelijk zien

wat het aanbod is. En bovendien kunnen we de verschillende hulpverleners vergelijken. Bijvoorbeeld op verschillen in prijs en methodes. Ook de ervaringen van andere ouders met de verkregen zorg worden op de website gedeeld. We kiezen zelf, lukt dat niet dan vragen we Joop om met ons mee te kijken. Voelt de keuze goed, dan kopen we zelf het aanbod met ons ondersteuningsbudget dat gekoppeld is aan de Lifebook-pagina van Jip. Op deze manier kunnen we eenvoudig en snel via de digitale weg betalen en kunnen we ook meteen zien wat we nog te besteden hebben. Is het virtueel budget voor het eind van het jaar op, dan kunnen we het zelf weer aanvullen. Alles voor een goede toekomst van onze kleine meid.”

“Wat mooi om te horen dat jullie dit zo op eigen kracht doen!”, reageer je enthousiast. “En is dat dan die Lifebook-pagina?”, vraag je wijzend naar de iPad die op de picknicktafel ligt.

“Ja, dat klopt. Dit is de Lifebook-pagina van onze Jip”, gaat Kees verder. “Op deze webpagina zien we al haar medische gegevens, de afspraken die zijn gemaakt met bijvoorbeeld de jeugdarts en haar persoonlijke dossier. Wij beheren deze pagina zelf. En als Jip twaalf jaar is, heeft ze zelf ook toegang. De beroepskrachten die betrokken zijn bij de opvoeding van Jip hebben wij zelf toegevoegd. Zij kunnen hun reacties en bevindingen ook op de Lifebook-pagina zetten. Ook haar leraar, onze huisarts en haar hoofdbegeleider van de buitenschoolse opvang. Het professionele netwerk heeft op deze manier inzicht en kan reageren. Ook wij zelf kunnen reageren en vragen stellen. Het werkt erg overzichtelijk en je bent overal bij betrokken. Je bent deelgenoot van alles. Dat voelt fijn.” “En natuurlijk is onze gezinscoach ook aangesloten op Lifebook”, zegt Saar wijzend naar Joop.

Ik ben Joop | Gezinscoach

“Aangenaam! Ik ben Joop, de gezinscoach. Saar en Kees hebben mij zelf gekozen uit een groep van gezinscoaches betrokken bij hun directe leefomgeving. Zij baseren deze keuze op een aantal selectiecriteria die ze hebben ingevoerd op de website. Zoiets als online-dating, weet je wel? Je zoekt naar een bepaald iemand. Op basis van de criteria komt er een selectie ‘uitrollen’. De ouders kiezen dan zelf met welke gezinscoaches ze een gesprek gaan voeren of er ‘real-life’ ook een klik is. Dat gesprek is gewoon face-to-face. Thuis op de bank. In het buurtcafé. Op de school van Jip. Of ergens anders. Net wat de ouders goed uitkomt en waar zij zich prettig bij voelen.

Als gezinscoach ben ik er voor dit gezin. Wanneer zij aangeven dat ze me nodig hebben, kijk ik met ze mee. Bijvoorbeeld als ze advies willen bij het kopen van zorg in de Jeugdwebwinkel. Samen gaan we op zoek naar wat Saar en Kees nodig hebben om de zorgvraag op te kunnen lossen. Ik kijk bij een gezin altijd eerst wat ze zelf voor handen hebben en misschien nog niet aan hebben gedacht. Ik stimuleer ze om hun eigen netwerk te betrekken en op eigen kracht naar de oplossing te zoeken. Blijkt de oplossing niet binnen het eigen netwerk te liggen, dan bekijken we samen met een expertiseteam of het nodig is om er een hulpverlener bij te betrekken. Het belang van het kind en zijn of haar hulpvraag staan hierbij centraal. Het expertiseteam wijst, bij de meer complexe ondersteuningsbehoeften, een virtueel budget toe aan het kind, hiervoor kunnen ouders de hulp inkopen op de Jeugdwebwinkel.

Als coach ben ik geen hulpverlener maar onafhankelijk, veelzijdig en breed opgeleid. Ik scharrel rond in het welzijnsveld en heb een focus op “kwaliteit van leven”. Twee jaar geleden hebben wij ons als

coaches en de hulpverleners in het veld geprofessionaliseerd. We hebben toegewerkt naar een gezamenlijke grondhouding. We dragen één visie uit in onze manier van werken. We hebben onze werkprocessen ingericht op basis van vier leidende principes en gaan uit van de krachten van ouders en jeugd. Oprechtheid, vertrouwen en betrokkenheid. We sturen op eigen regie en verantwoordelijkheid. We ondersteunen in de zoektocht als het even niet lukt, maar nemen geen zorg uit handen. Of als de weg wat ingewikkelder is dan gedacht.

Wanneer we zien dat het niet goed gaat met een kind, maar ouders zien dat zelf nog niet, nemen wij actief contact op. José kan je daar meer over vertellen, zij begeleidt ouders en jeugd waarbij de opvoeding, ondanks veel ondersteuning niet zo vanzelfsprekend is.

Ik ben José | Gezinscoach

Ik ben net als Joop gezinscoach. Ik ondersteun ouders om vanuit een zorgwekkende situatie weer zelf voor hun kinderen te zorgen. Ik word ingeschakeld bij gezinnen waar veel problemen spelen en waar de veiligheid van kinderen in het geding raakt. Soms zien of willen ouders de zorg voor hun kind niet zien. Maar ik ondersteun ook ouders waarbij het gewoon echt niet lukt om voor hun kind te zorgen. Ik begeleid deze ouders zover dat zij wel weer de juiste hulp rond hun kind hebben georganiseerd. Hier zitten Jannie en Kees, en hun zoon Nigel. Nigel woont bij Ellie omdat het thuis niet meer ging. Ik ondersteun Ellie bij haar vragen over de opvoeding van Nigel en ook Jannie en Kees bij de stappen die zij moeten zetten zodat Nigel weer vaker thuis kan komen. Ik ben in dit geval door de rechter toegewezen aan dit gezin. De rechter heeft besloten dat het beter is voor Nigel dat hij niet meer thuis woont. Voor de ouders niet leuk om te horen en een moeilijke situatie voor iedereen. De rechter heeft zowel de ouders als Ellie opgelegd dat zij ondersteund moeten worden door een coach, dezelfde coach die bij beide partijen het belang van Nigel iedere keer voorop stelt. Vandaag zijn we met zijn allen hier in het bos om door te nemen welke zorg voor Nigel goed is. Daar mogen zowel Ellie als de ouders van Nigel als Nigel zelf in meebeslissen.

“Klinkt goed, maar ik ben nu wel benieuwd hoe het achter de schermen allemaal is georganiseerd”, reageer je op het verhaal van Joop en José. “Dan moet je eigenlijk op zoek gaan naar de stukken bos waar ze nog aan het graven en aanplanten zijn”, zegt zij, “als je één van die mensen aanspreekt kunnen ze jou daar vast meer over vertellen.”

Je loopt verder door het bos. Je komt verschillende paadjes tegen. In het begin weet je niet zo goed waar je moet zijn, maar als je goed let op de bewegwijzering is het al snel duidelijk. Je komt aan bij een grote machine. Er zit een meneer achter de knoppen. Je wenkt hem en hij komt naar je toe.

Ik ben Theo | Van de gemeente

“Jij bent vast benieuwd wat ik aan het doen ben? Dat vertel ik je graag. Wij zijn vanuit de gemeente een paar jaar geleden begonnen om een nieuw stelsel in te richten voor onze Zorg voor Jeugd.

De wens was om te versimpelen, te versmallen en te verbeteren. We zijn dus gaan maaien, snoeien en aanplanten. Zoals je ziet hebben we nu een prachtig bos, maar zijn we nog niet klaar. Op sommige punten is het bos nog niet altijd even duidelijk ingericht, maar met de nodige bewegwijzering en de ondersteuning van de gezinscoaches in onze gemeente is het voor ouders en jeugd vele malen overzichtelijker geworden. We hebben echt gefocust op samenvoegen en verbinden. Een simpel

stelsel dus. Het bos moet onderhouden worden, het groeien en bloeien is een continue proces waar we energie in moeten steken. Door de ervaringen van ouders en jeugd die zij delen blijven we verbeteren en leren. Ouders geven bijvoorbeeld beoordelingen in de Jeugdwebwinkel, die we aandachtig bestuderen. Maar ook via Lifebook kunnen we leren van wat er zich afspeelt in het stelsel en oordelen over de kwaliteit van de zorg.

We kunnen daardoor beheersen en sturen. Zeker als het gaat om de specialisten die bij de organisaties in dienst zijn. Zij hebben zich verenigd in integrale samenwerkingsverbanden, waardoor we het ondersteuningsaanbod hebben kunnen versmallen. We hebben met deze samenwerkingsverbanden afspraken gemaakt over de kwaliteit van het aanbod. Meten we anders, dan kunnen we vanuit onze rol als regisseur aan de knoppen draaien wanneer dat wenselijk is.

“Wat een technisch verhaal, zeg!”, reageer je als Theo klaar is vertellen, “het is maar goed dat ouders en jeugd zich daar niet druk om hoeven maken. Dank je wel voor je verhaal, maar ik ga nu van de rust om mij heen genieten.”

Je verlaat je droom en valt in een diepe slaap. Je hebt kunnen loslaten wat je hebt gezien en gehoord. Eens kijken wat je er straks mee gaat doen als je wakker wordt.

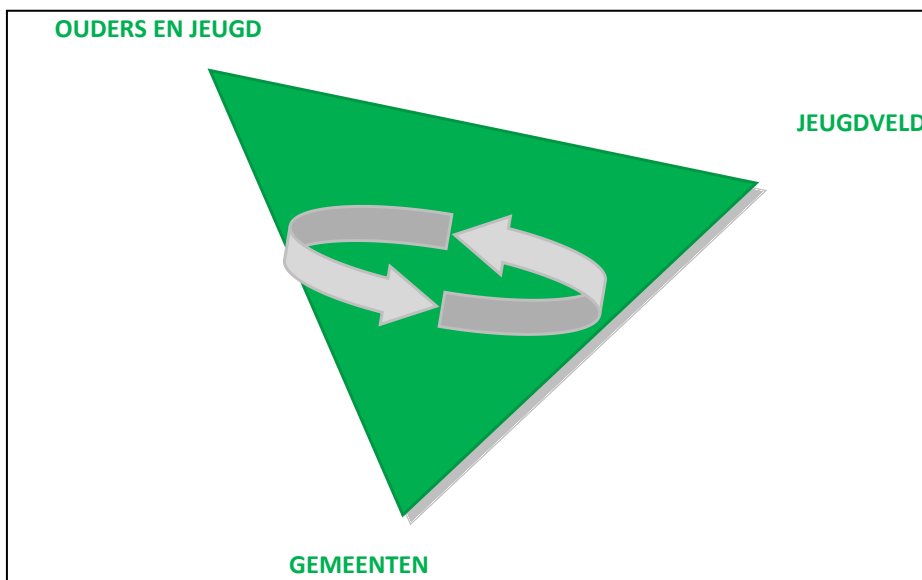
Inhoud

<i>De grote droom Beleef wat is gedroomd</i>	3
<i>Inhoud</i>	7
1 <i>Inleiding</i>	8
2 <i>Vertrekpunt</i>	11
2.1 <i>Kernwaarde</i>	11
2.2 <i>Visie en uitgangspunten</i>	11
2.3 <i>Leidende principes</i>	12
2.3.1 <i>Eigen kracht eerst</i>	12
2.3.2 <i>Regie ligt bij ouders en jeugd</i>	13
2.3.3 <i>Geen kind buiten spel: kinderen groeien veilig op</i>	13
2.3.4 <i>Loslaten...zonder het zicht te verliezen</i>	14
3 <i>Het stelsel, ons jeugdbos</i>	15
3.1 <i>Zelf organiseren & netwerk 'It takes a village to raise a child'</i>	15
3.2 <i>Lifebook</i>	16
3.2.1 <i>Eigen dossier</i>	17
3.2.2 <i>Chat service</i>	17
3.2.3 <i>Jeugdwebwinkel</i>	17
3.2.4 <i>Budget</i>	17
3.3 <i>Jeugdwebwinkel</i>	17
3.3.1 <i>De producten uit de Jeugdwebwinkel</i>	18
3.3.2 <i>Samenwerking binnen de Jeugdwebwinkel</i>	18
3.4 <i>Joop Jeugd opvoed- en opgroei professional</i>	19
3.5 <i>José Jeugd opvoeden in Safety expert</i>	20
3.6 <i>Ouders en jeugd centraal integraal werken vanuit 1 plan</i>	21
3.7 <i>Veiligheid</i>	21
4 <i>Rol van de gemeente</i>	22
4.1 <i>Sturing</i>	22
4.2 <i>Financiering</i>	22
4.2.1 <i>€ Eigen Kracht,-</i>	23
4.2.2 <i>€ Sociaal Kapitaal,-</i>	23
4.2.3 <i>€ Maatschappelijk kapitaal,-</i>	23
4.2.4 <i>€ Ondersteuning,-</i>	23
4.3 <i>Risicoparagraaf</i>	24
5 <i>Vervolg</i>	25

1 Inleiding

In 2009 is de wet op de Jeugdzorg geëvalueerd. Hieruit kwam naar voren dat de doelstellingen in beperkte mate zijn behaald. Het vorige kabinet heeft in het verlengde hiervan in het regeerakkoord opgenomen om het stelsel van de jeugdzorg te hervormen en de verantwoordelijkheid voor de Jeugdzorg over te hevelen naar gemeenten. Deze worden met ingang van 2015 zowel bestuurlijk als financieel verantwoordelijk voor alle taken met betrekking tot de zorg voor jeugd. Op 19 juli 2012 is het concept van de jeugdwet in consultatie gegaan. Het wetsvoorstel gaat over een decentralisatie van alle vormen van ondersteuning, hulp en bepaalde vormen van zorg voor jeugd naar gemeenten.

De opgave om als gemeente verantwoordelijk te zijn voor de jeugdzorg is te groot om als individuele gemeente aan te pakken. Vandaar dat er nauw samengewerkt wordt, zowel in regionaal als subregionaal verband. In de regio West-Brabant West zijn de negen¹ gemeenten al enige tijd erg enthousiast aan de slag met de voorbereidingen voor de transformatie jeugdzorg. Dit gebeurt in nauwe samenwerking met de diverse partners uit het werkveld. We beseffen dat voor een succesvolle transformatie de kennis en kunde nodig is vanuit het werkveld en van ouders en jeugd. Het proces van transformeren geven we daarom vorm vanuit het perspectief van een gelijkbenige driehoek.

Op 7 mei 2012 zijn wij begonnen met een startbijeenkomst waar veel partners aanwezig zijn geweest. Vanaf dat moment zijn we ook gestart met het vullen van ons vriendenboekje; een overzichtelijk en aantrekkelijk boekje met al onze partners in beeld. Sta jij er al in? Vervolgens is er een verdiepingsslag gemaakt met diepte-interviews. De vervolgstap was misschien wel de belangrijkste: de transformatiedagen op 29 & 30 augustus 2012 met als kernthema 'Ouders en jeugd kiezen het juiste'. Tijdens deze twee dagen hebben wij samengewerkt met partners en vertegenwoordigers van ouders en jeugd om bouwstenen te verzamelen voor het ontwerpen van een nieuw stelsel. De bouwstenen als resultaat van de transformatiedagen zijn voor de negen

¹ Gemeente Bergen op Zoom, gemeente Etten - Leur, gemeente Halderberge, gemeente Moerdijk, gemeente Roosendaal, gemeente Rucphen, gemeente Steenbergen, gemeente Woensdrecht, gemeente Zundert.

gemeenten het uitgangspunt geweest voor het verder uitdenken van het jeugdzorgstelsel 2015 en de droom. Dit concept hebben wij tijdens de consultatieronde voorgelegd aan u; ouders, jeugd en partners uit het jeugdveld. Enerzijds via de interactieve website www.voordejeugd-westbrabantwest.nl. Anderzijds via consultatiebijeenkomsten waarin we met u in gesprek zijn gegaan over het conceptstelsel. Dit alles om de schets te verrijken en een stelsel te ontwerpen dat van 'ons' (de hele driehoek) is.

Ook hebben er binnen de gemeentelijke organisaties interne consultatierondes plaatsgevonden, waarin ook de collega's van de decentralisatie AWBZ, Passend Onderwijs en andere aanpalende beleidsvelden zijn meegenomen.

In de periode van consultatie hebben wij veel reacties ontvangen vanuit diverse partijen die betrokken zijn bij de zorg voor onze jeugd. Een waardevolle verrijking van het conceptstelsel. De opmerkingen zijn verwerkt en voor u ligt nu de definitieve versie.

In deze notitie beschrijven we enkel de functionaliteiten en elementen die in het nieuwe stelsel een rol en plek hebben. Hoe deze functionaliteiten uitgewerkt worden, op welke manier zij werken en hoe zij zich tot elkaar verhouden, valt buiten de *fase van richten*². We doen in dit stadium dan ook nog geen uitspraken over specifieke organisaties, zoals het CJG, Bureau Jeugdzorg en dergelijke. De uitwerking van het toekomstig stelsel, evenals de vraag wat op welk schaalniveau wordt georganiseerd behoort tot de vervolgstap; *het inrichten* van het nieuwe stelsel. Dit doen we in 2013.

De decentralisatie wordt gezien als een kans, zowel voor ouders en jeugd, het jeugdveld als voor gemeenten. Het is een kans om te transformeren, het ontwerpen van een nieuw stelsel dat voldoet aan de behoeften van ouders en jeugd. Waarbij we opmerken dat transformeren een proces is dat na 2015 gewoon door gaat. Transformeren stopt nooit!

Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft het vertrekpunt weer. Vanuit welke visie en met welke leidende principes, voor een ieder, willen we een stelsel ontwerpen. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 het totale Jeugdbos, het stelsel, toegelicht. Uit welke elementen bestaat dit en hoe verhouden deze elementen zich tot elkaar? Kortom, welke richting gaan we op? Vervolgens wordt in hoofdstuk 4 ingegaan op hoe de elementen uit het Jeugdbos worden aangestuurd en gefinancierd. Tot slot geeft hoofdstuk 5 een doorkijkje in wat ons gezamenlijk te doen staat.

² De Transformatie Jeugdzorg is in West-Brabant-West ingedeeld in de fasen van richten, inrichten, verrichten en belichten. Zie hiervoor Bestuursopdracht Transformatie Jeugdzorg, op weg naar 2015.

2 Vertrekpunt

Dit hoofdstuk beschrijft de achtergronden op basis waarvan het nieuwe stelsel is vormgegeven. We bekijken het stelsel in de context van de huidige ontwikkelingen op de andere gebieden binnen het sociale domein. Deze gaan uit van het denken vanuit een aanpak voor het hele systeem. Waarbij werk, inkomen, onderwijs en zorg worden meegenomen in 'één gezin, één plan'. Het vertrekpunt ligt verankerd in onze kernwaarde. Onze visie en uitgangspunten scheppen leidende principes voor de inrichting van het nieuwe stelsel van de Zorg voor Jeugd in West Brabant West.

2.1 Kernwaarde

Praten over de opvoeding van kinderen hoort bij het normale leven en is een vanzelfsprekendheid voor iedereen, die in de directe omgeving van kinderen leeft en werkt. Iedere ouder heeft twijfels, neemt hobbels en heeft vragen als het gaat over de opvoeding van de kinderen. Geen ouder staat hierin alleen. Opvoeden is nu eenmaal niet altijd gemakkelijk. Als houvast voor het handelen van de grote diversiteit aan professionals en organisaties die onderdeel gaan uitmaken van het nieuwe stelsel, hanteren we slechts één belangrijke waarde voor het leven en werken met en voor de jeugd:

Handel alsof het je eigen kind is!

2.2 Visie en uitgangspunten

Op 2 november 2011 hebben de West-Brabantse gemeenten gezamenlijk de visie vastgesteld: *“West Brabant, een prettige en gezonde omgeving om op te groeien, Regionale visie op de transformatie van de Zorg voor Jeugd”*. De visie spreekt de ambitie uit dat kinderen en jongeren de mogelijkheid hebben om zich te ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen, die actief deelnemen aan het sociale, economisch en culturele leven. We streven ernaar dat zo veel mogelijk kinderen op die wijze kunnen opgroeien. Onze inspanningen richten zich daarom op een toename van het aantal jeugdigen en ouders dat op eigen kracht opvoed- en opgroeihobbels kan nemen. En een afname van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van passende ondersteuning.

Dit vraagt een transformatie in denken en doen;

- Van een focus op risico's en problemen, naar een focus op kracht en talenten;
- Van het stapelen van aanbod van licht tot zwaar, naar een vraaggerichte inzet van ondersteuning, die aansluit bij de behoefte en situatie van de jeugd en ouders en jeugd.

Een gunstig opgroei-klimaat (positief opgroeien en opvoeden) is de basis voor een gezonde ontwikkeling van de jeugd. Daarom richt onze aandacht zich op het versterken van de eigen kracht van jeugdigen en hun ouders én de kracht van de sociale omgeving waarin kinderen opgroeien. We beseffen dat er altijd een groep kinderen en ouders zal zijn, die (tijdelijk) professionele ondersteuning nodig zal hebben. Voor die gezinnen zorgen we voor een ondersteuningsaanbod dat dichtbij georganiseerd is, tijdig beschikbaar is en vormgegeven wordt door kwalitatief sterke professionals.

Om de transformatie te realiseren gelden de volgende uitgangspunten:

- a. We gaan uit van wat de jeugd (wel) kan!
- b. Ouders en jeugd maken eigen keuzes!
- c. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding.
- d. Ondersteuning is altijd gericht op het versterken van de eigen kracht.
- e. Ondersteuning is tijdig en dichtbij en ontvouwt zich bij voorkeur via één vertrouwd gezicht.
- f. Professionals werken vraaggericht en kunnen breed kijken.
- g. Professionals genieten ruimte en vertrouwen in het uitvoeren van hun verantwoordelijkheden.

De bovengenoemde uitgangspunten gelden voor alle vormen van ondersteuning, dus ook die ondersteuning, die buiten de eigen omgeving plaatsvindt.

2.3 Leidende principes

We realiseren ons dat het opschrijven van uitgangspunten nog niet maakt dat deze in de praktijk ook werkelijkheid zijn. Zoals gezegd, vraagt het van gemeenten, onze partners en van ouders en jeugd een transformatie in denken en doen. Om die reden hanteren we in het ontwerpen van het nieuwe stelsel van Zorg voor Jeugd, evenals in de dagelijkse praktijk vanaf 2015 een viertal leidende principe, gevoed door het ‘Verdrag inzake de rechten van het kind’³. De leidende principes gelden voor de gehele driehoek (ouders en jeugd, Jeugdveld en gemeenten). In deze paragraaf onderscheiden we binnen het Jeugdveld professionals en hun achterliggende organisaties. Deze leidende principes geven sturing en richting aan de transformatie en maken samen dat we de Zorg voor Jeugd op een effectieve en duurzame wijze invulling geven.

2.3.1 Eigen kracht eerst

Voor ouders en jeugd

Ouders en kinderen ervaren zelf de kracht om de hobbels op de weg van opvoeden en opgroeien te overwinnen. Zij vinden het vanzelfsprekend om vragen en dilemma’s over opvoeden en opgroeien eerst in hun eigen omgeving te bespreken en met deze tips zelf aan de slag te gaan. Waar het goed gaat moet het goed blijven.

Voor professionals

Professionals hebben respect voor de kracht van gezinnen. Zij benaderen ouders en jeugd op basis van gelijkwaardigheid, altijd vanuit een positieve grondhouding. Professionals ondersteunen het vertrouwen in de eigen kracht door kansen, mogelijkheden en talenten continu te benadrukken. Bij de inzet van hulp zoekt de professional altijd eerst naar de mogelijkheden voor een oplossing in de directe omgeving van ouders en jeugd, het sociale netwerk.

Voor organisaties

‘Eigen kracht eerst’ geldt net zo goed voor de professionals die dagelijks met ouders en jeugdwerken. Hun organisaties investeren daarom in de eigen kracht van medewerkers, door competentieontwikkeling, kennisdeling en intervisie als vaste waarden van de organisatie op te nemen.

³ [Verdrag inzake de rechten van het kind](#)

Voor gemeenten

Gemeenten ondersteunen ouders en jeugd door te faciliteren in kwalitatief waardevolle voorzieningen in de directe leefomgeving van ouders en kinderen. Daarnaast richten wij onze financiering zo in, dat eigen kracht wordt gestimuleerd.

2.3.2 Regie ligt bij ouders en jeugd.

Voor ouders en jeugd

We leggen een grote verantwoordelijkheid terug bij ouders en jeugd. Zij zijn niet alleen eigenaar van de vraag of de zorg, maar ook van de oplossing! Gezinnen maken hun eigen keuzes en hebben controle over wat er gebeurt. Ze zijn dus eigenaar van hun eigen opgroeidossier en bepalen zelf welke zorg zij gebruiken.

Voor professionals

Professionals zijn continu gericht op het versterken van regie van jeugd en ouders. Ze delen signalen die ze zien en zorgen die ze hebben, altijd met ouders en jeugd. Overleggen over bestaande zorgen en benodigde ondersteuning vinden daarom altijd plaats in het bijzijn van ouders en jeugd, bij voorkeur op een plek die ligt op de natuurlijke leefroute / in de natuurlijke leefomgeving (thuis of op school).

Voor organisaties

Het zijn ouders en jeugd die bepalen welk ondersteuningsaanbod het beste past bij hun situatie, bij hun vraag. Het ondersteuningsaanbod dat zorgverleners aanbieden sluit dus beter aan op de behoefte die er leeft. Organisaties stellen zich open voor feedback en reflectie van jeugd en gezinnen en passen hun dienstverlening hierop aan, zodat kwaliteit continue verbetert.

Voor gemeenten

De wereld van Zorg voor Jeugd is complex en dynamisch. Het is een taak van de gemeenten de infrastructuur van het stelsel voor de Zorg voor Jeugd zo in te richten dat ouders en jeugd ook zelf in staat zijn om regie te kunnen voeren, indien nodig met ondersteuning. We sturen op het ontwikkelen en gebruik van simpele en gebruiksvriendelijke tools.

2.3.3 Geen kind buiten spel: kinderen groeien veilig op

Voor ouders en jeugd

Ouders dragen niet alleen zorg voor hun eigen kinderen, maar voelen zich net zo goed betrokken bij de opvoeding van kinderen van anderen. Zorgen, die zij hebben over het welbevinden van kinderen in hun directe omgeving maken zij bespreekbaar. Bij een 'niet plus- gevoel' maken zij hier melding van bij een professional.

Voor professionals

Professionals werken samen met de beroepskrachten in de directe omgeving van het kind. In het bieden van de juiste handvatten met betrekking tot opvoeden en opgroeien. Waar het nodig is wordt de inzet van professionals geleverd, zeker als de veiligheid van het kind in het geding is.

Voor organisaties

Organisaties samen dragen zorg voor een volledig ondersteuningsaanbod wat tegemoet komt aan de diverse behoeften van jeugd en ouders. Dus ook als er sprake is van veiligheidsvraagstukken of ernstige incidenten.

Voor gemeenten

We willen dat geen kind over boord valt. Maar we weten ook dat ernstige incidenten niet altijd voorkomen kunnen worden. We doen – samen – alles in ons vermogen om incidenten te voorkomen. Als het onverhoopt toch gebeurt, houden we vast aan onze leidende principes.

2.3.4 Loslaten...zonder het zicht te verliezen

Voor professionals

Ouders zijn altijd verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van hun kinderen. Bovendien maken zij hun eigen keuzes. Voor professionals die ouders en jeugd ondersteunen, betekent dit dat zij de zorg niet uit handen nemen en op iedere vraag het antwoord bedenken. Zij ondersteunen ouders en jeugd in de zoektocht naar het antwoord op hun vraag en begeleiden hen op de weg naar het meest passende ondersteuningsaanbod (*zorgen met de handen op de rug...*).

Voor organisaties

Professionals hebben meer ruimte nodig om hun werk op een goede en effectieve manier te kunnen doen. Dat vraagt vertrouwen van werkgevers in de competenties van hun medewerkers. Vertrouwen dat zij doen wat nodig is en vertrouwen in de manier waarop ze dat doen. Loslaten betekent hier vooral dat we strikte protocollen vervangen door enkele richtlijnen en gedragscodes. Het is de cliënt die oordeelt of de professional naar tevredenheid handelt.

Voor gemeenten

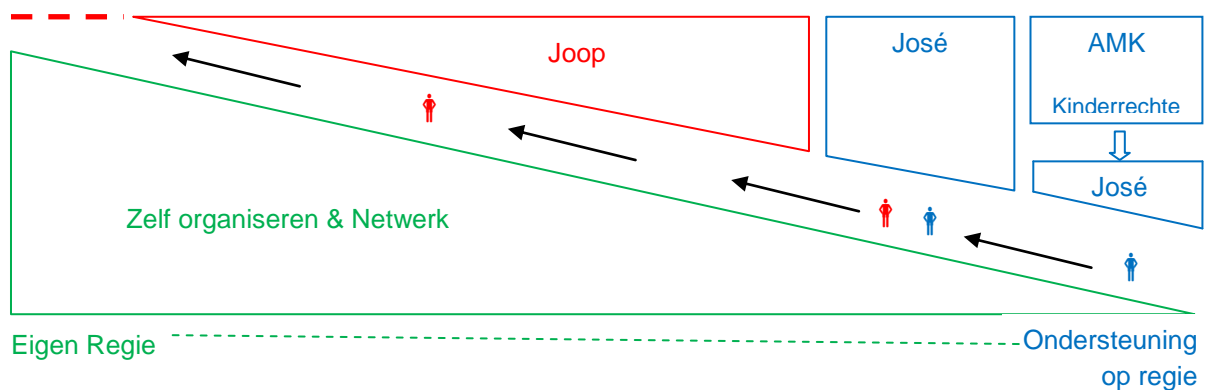
Gemeenten zijn bestuurlijk en financieel verantwoordelijk, maar staan op grote afstand van wat ouders en jeugd nodig hebben. Op basis van gerichte beleidsinformatie kunnen we sturen op WAT we willen bereiken en WAT daarvoor nodig is. HOE we dat realiseren en HOE we uitvoering geven aan het beleid is een verantwoordelijkheid die past bij het werkveld, bestaande uit alle partners gezamenlijk. Gemeenten laten los door enkel te sturen op hoofdlijnen.

De oplettende lezer heeft gezien dat dit principe niet geldt voor ouders en jeugd: zij laten nooit los. Zij zijn primair **verantwoordelijk** voor hun eigen ontwikkeling, dan wel de opvoeding van hun kinderen! Zij staan echter nooit alleen voor deze opdracht.

3 Het stelsel, ons jeugdbos

Wij hebben tijdens onze kennismaking op 7 mei 2012 een uitnodiging gedaan om vrienden te worden in ons grote jeugdbos. Het bos is synoniem voor het totale opgroei-klimaat, waar onze kinderen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige volwassenen, die op een volwaardige manier meedoen aan de samenleving. Het bos kent twee hoofdelementen: het normale leven en de professionele zorg en ondersteuning voor de jeugd.

Met het overgrote deel van ouders en jeugd gaat het goed. Zij kunnen zelf (met behulp van hun eigen netwerk) prima zorg dragen voor gezond en veilig opgroeien. We introduceren ook voor deze ouders en jeugd gebruiksvriendelijke hulpmiddelen, zoals Lifebook en Jeugdwebwinkel. Joop en José begeleiden op momenten dat er behoefte is aan professionele ondersteuning in het versterken van eigen kracht en regie. Eigen kracht zegt niets over de Zorgbehoefte en de inzet van ondersteuningsactiviteiten. In figuur 1 is schematisch weergegeven hoe het pad van ondersteuning er in het nieuwe stelsel uit ziet. Dit betekent niet dat er sprake is van volgtijdelijkheid in het aflopen van het ondersteuningspad. Het is ook mogelijk dat zwaardere maatregelen direct worden ingezet. In dit hoofdstuk geven we een inkijk in de elementen die samen het opgroei-klimaat van onze jeugd vormen.

Figuur 1

3.1 Zelf organiseren & netwerk | 'It takes a village to raise a child'

Opvoeden en opgroeien vinden plaats in de kleine ruimte van gezinnen, hun familie, vrienden en de buurten waarin ze wonen. Daar vindt het overgrote deel van ouders en jeugd ook hun antwoorden en oplossingen. Dat is het normale leven. Uitgangspunten daarbij zijn de waarden van autonomie, keuzevrijheid en eigen verantwoordelijkheid om het leven zelf richting en vorm te geven. Ouders en jeugd bepalen wat nodig is om die richting en vorm te realiseren. Als het sociale netwerk ontbreekt is het de taak van professionals om te stimuleren dat het sociale netwerk versterkt wordt en waar nodig te zorgen voor hulpverlening.

Zelf organiseren en ondersteuning vanuit het netwerk begint bij de pedagogische civil society⁴. De 'civil society' duidt op vrijwillige verbanden van organisaties en burgers, anders dan de overheid en het bedrijfsleven. De term 'pedagogische civil society' is hiervan een afgeleide en heeft betrekking op

⁴ Factsheet NJI 2010: De kracht van de pedagogische civil society

de betekenis die vrijwillige verbanden en onderlinge betrokkenheid kunnen hebben voor opvoeden en opgroeien van kinderen. Het gaat om de bereidheid van de eigen omgeving van gezinnen, hun sociale netwerken en het publieke domein om verantwoordelijkheden rondom opgroeien en opvoeden te delen. Ouders, jongeren en buurtbewoners, maar ook familieleden, leraren, vrijwilligers binnen het sociale domein, kortom: het is vanzelfsprekend dat mensen zich het wel en wee van elkaars kinderen aantrekken. Opvoeden doen we samen. In ons stelsel spreken we echter niet met ingewikkelde woorden; wij spreken over 'het normale leven'.

Aspecten die het normale leven krachtig maken:

- De aanwezigheid van sociaal kapitaal (de hulpmiddelen die in een gemeenschap aanwezig zijn om de gezins- en sociale organisatie vorm te geven);
- De kwaliteit van sociale relaties;
- De mate van onderlinge vertrouwdheid en vertrouwen;
- Inbedding in formele en informele netwerken;
- De bereidheid om zich in te zetten voor elkaar en voor de gemeenschap;
- Wederkerigheid;
- Het bestaan van gedeelde normen.

Het normale leven is er voor en door iedereen die direct of indirect betrokken is bij opvoeden, opgroeien en gezondheid van de jeugd:

1. Ouders en jeugd, familie en de vriendenkring. Familieleden en vrienden fungeren als luisterend oor en als sociaal vangnet in tijden van nood.
2. Andere betrokkenen zoals burens, leerkrachten of andere ouders. Hier kunnen gezinnen terecht voor vragen of een stukje sociale controle in de wijk.
3. Vrijwilligers, voor hen zijn begeleidende en faciliterende taken weggelegd.

Kinderen ontwikkelen zich beter doordat ze opgenomen zijn in sociale netwerken die groter zijn dan ouders en jeugd alléén. Als er bijvoorbeeld goede verbindingen zijn tussen ouders in de buurt en tussen ouders en school, dan presteren kinderen beter en hebben ze meer kans op maatschappelijk succes. De kansen op kindermishandeling en jeugdcriminaliteit dalen als de sociale effectiviteit in een buurt hoog is. In een sterke gemeenschap kunnen mensen samen meer verantwoordelijkheid dragen en is er minder behoefte aan door overheid gestuurde en gefinancierde hulp en ondersteuning.

Naast het inrichten van een goed functionerend stelsel met hulp en ondersteuning, is het aanboren en versterken van het normale leven (eigen kracht en tegenkracht) de belangrijke uitdaging in de transformatie van de Zorg voor Jeugd. Met de inzet van bevordering van leefbaarheid en positief jeugdbeleid werken gemeenten aan het (indirect) versterken van het normale leven. Hetgeen eigen kracht en het netwerk versterkt.

3.2 Lifebook

Ieder gezin heeft een eigen Lifebook waar het zelf eigenaar van is. Lifebook biedt de rode draad in de ontwikkeling van het gezin en geeft toegang tot: het eigen dossier, een chat service, de Jeugdwebwinkel en het budget. Er is één integraal digitaal systeem dat de bestaande systemen vervangt. Het systeem is gebruiksvriendelijk en veilig.

3.2.1 Eigen dossier

Het eigen dossier bevat informatie over opvoeden en opgroeien van de kinderen. Ouders en jeugd kunnen dit naar eigen inzicht vullen. Lifebook kent verschillende elementen voor wat betreft de toegankelijkheid. Ouders en jeugd bepalen zelf welke mensen uit het netwerk toegang krijgen tot welke onderdelen van Lifebook en welke rechten ze hierin krijgen. Er moet een mogelijkheid zijn om volledige toegang te krijgen tot de gegevens van het lifebook als daartoe aanleiding is.

Professionals betrokken bij een of meerdere gezinsleden hebben toegang tot een specifiek onderdeel van Lifebook. Zij vullen dit met relevante informatie betreffende opvoeden en opgroeien. Deze informatie is inzichtelijk voor de organisatie die plaatst en de ouders en jeugd. Het is aan de ouders en jeugd met wie zij deze informatie verder delen.

Jeugdigen hebben zelf zeggenschap over de eigen pagina volgens het principe:

Ouders	tot 12 jaar
Samen met ouders	12 tot 16 jaar
Zelf	vanaf 16 jaar

3.2.2 Chat service

Met de chat service wordt het contact met het netwerk binnen Lifebook mogelijk gemaakt.

Via de sociale media opties kan gemakkelijk een nieuw netwerk opgebouwd worden rondom opvoedthema's. De chat service voorziet in manieren om kennis te delen en vragen te stellen. En slimme koppelingen met sociale media uit het Jeugdveld, zoals de module kindertelefoon.

3.2.3 Jeugdwebwinkel

Er ligt een directe link tussen Lifebook en de Jeugdwebwinkel. Wanneer extra ondersteuning gewenst is en het eigen netwerk dit niet kan bieden kunnen ouders en jeugd deze inroepen via de Jeugdwebwinkel. Indien nodig kunnen Joop of José hierbij ondersteunen.

3.2.4 Budget

Wanneer er een indicatie voor zeer complexe zorg is afgegeven, komt er een virtueel budget beschikbaar via Lifebook. Het virtuele budget kan alleen ingezet worden binnen de Jeugdwebwinkel. Daar waar een eigen bijdrage nodig of gewenst is kunnen ouders en jeugd met eigen middelen het virtuele budget aanvullen.

3.3 Jeugdwebwinkel

Tijdens ieders levensloop komen soms onderdelen voor die voor de kleine ruimte van opvoeden en opgroeien te omvangrijk of te zwaar zijn. Gezinnen kunnen dan behoefte hebben aan ondersteuning van dat gewone leven. Ouders en jeugd vinden die professionele ondersteuning in de Jeugdwebwinkel. Het totale aanbod van het gehele Jeugdveld is hierin beschikbaar. De gemeenten bepalen via certificering wie er toegang krijgen om hun producten via de Jeugdwebwinkel aan te bieden. De criteria voor certificering zijn tegelijkertijd sturingsprincipes, gebaseerd op de leidende principes. Deze criteria zijn: klanttevredenheid, efficiëntie, effectiviteit, integraliteit, vraaggericht, flexibel en kostenbewustzijn.

Op basis van de criteria wordt het Jeugdveld gemonitord – mede door ouders en jeugd– en is dit op de website inzichtelijk via een waarderingssysteem. Dit leidt ertoe dat ouders en jeugd het best

passende product kunnen kiezen. Producten bestaan uit losse modules, zodat ouders en jeugd hun ondersteuningsaanbod zelf kunnen samenstellen (mix en match). Het systeem is gebruiksvriendelijk en bevat uitgebreide zoekmogelijkheden.

3.3.1 De producten uit de Jeugdwebwinkel

Op de Jeugdwebwinkel zijn integrale ondersteuningsproducten te vinden die op maat ingezet kunnen worden, ook Joop en José presenteren zich hier. Ouders en jeugd zoeken de best passende ondersteuning en voor iedere situatie is hier het antwoord anders op. De diversiteit betekent keuze voor de burger stimuleert innovatie en daagt organisaties en hulpverleners uit goede kwaliteit te bieden voor een acceptabele prijs. De Jeugdwebwinkel bevat minimaal alle ondersteuning en hulp die wettelijk zijn opgelegd aan de gemeenten.

3.3.2 Samenwerking binnen de Jeugdwebwinkel

Alle aanbieders binnen de besloten markt vormen onderling een netwerk van het Jeugdveld. De Jeugdwebwinkel in totaliteit biedt een volledig aanbod. De organisaties hebben een collectieve opdracht voor een aantal maatschappelijke taken. Hierbij valt te denken aan preventie, crisis, pleegzorg afname van inzet van zware zorg. Intensieve samenwerking is vereist om een integraal plan per gezin op te kunnen stellen. Deze samenwerking is een verantwoordelijkheid van de organisaties uit het Jeugdveld onderling en is onderdeel van het reguliere werk.

3.4 Joop | Jeugd opvoed- en opgroei professional

Vacature Functie: Joop m/v

Functieomgeving

In de dynamische omgeving van hulp en ondersteuning aan ouders en jeugd zijn wij op zoek naar één vertrouwd gezicht: Joop. Joop is de Jeugd opvoed- en opgroei professional. Joop is onafhankelijk, staat in het midden van het netwerk van het Jeugdveld en werkt op de vindplaats van ouders en jeugd. Joop participeert actief in de intervisie van het Joop-team.

Functieomschrijving

Ouders en jeugd zijn ten alle tijden primair zelf verantwoordelijk voor een gezond opvoed- en opgroeiomgeving. Wanneer ouders en jeugd zelf een beroep willen doen op extra ondersteuning kunnen zij een Joop uitkiezen. Joop werkt altijd aan het inzetten en versterken van de eigen kracht van ouders en jeugd. Als dat nodig is, ondersteunt Joop bij het verkennen en/of versterken van het eigen netwerk. Dit netwerk kan bestaan uit familie, vrienden, beroepskrachten en vrijwilligers. Als ouders, jeugd en netwerk zelf niet tot de oplossing komen en er behoefte is aan professionele ondersteuning gaat Joop samen met hiernaar opzoek. Zodra er sprake is van meerdere hulpvormen ondersteunt Joop ouders en jeugd bij het verkrijgen en behouden van regie. Als veiligheid van jeugdigen in het geding is handelt Joop zonder aarzeling.

Functie eisen en vaardigheden

Afgeronde hbo-opleiding	Helikopterview
Ervaring	Coördinerend vermogen
Communicatief sterk	Makelaar
Relativeringsvermogen	Coach

3.5 José | Jeugd opvoeden in Safety expert

Vacature Functie: José m/v

Functieomgeving

In de dynamische omgeving van hulp en ondersteuning aan ouders en jeugd zijn wij op zoek naar één vertrouwd gezicht voor als de situatie complex wordt: José. José staat voor Jeugd opvoeden in Safety expert. José is onafhankelijk, staat in het midden van het netwerk van het Jeugdveld en de veiligheidsketen en werkt in situaties waar ouders en jeugd het zicht dreigen te verliezen met mogelijk een veiligheidsrisico (bijvoorbeeld de groep zorgmijders). José participeert actief in de intervisie van het José-team.

Functieomschrijving

Ouders en jeugd zijn ten alle tijden primair zelf verantwoordelijk voor een gezond opvoed- en opgroeiomgeving. Wanneer ouders en jeugd zelf onvoldoende in staat zijn die verantwoordelijkheid te dragen is José het vertrouwde gezicht. Joop introduceert José bij het gezin, of José wordt door de rechter opgelegd. Gezinnen kunnen, mits goed onderbouwd, wisselen.

Veiligheid van kinderen wordt continu goed in de gaten gehouden. Waar deze in het geding komt voert José de regie namens ouders en jeugd. José probeert te voorkomen dat dwang nodig is in de gezinssituatie. In sommige gevallen is dwang helaas noodzakelijk. José is dan verantwoordelijk voor de uitvoering van het plan (regie), maar verleend zelf geen hulp. Zij kan wel als voogd optreden. Ouders, jeugd en Joop kennen de overwegingen van José en accepteren deze dwangmaatregel, zodat vanuit die nieuwe situatie gezamenlijk gewerkt kan worden aan het herstellen van het normale leven. José biedt zowel in de drang als in de dwangperiode ondersteuning aan het gehele gezin en houdt de regie op het geheel. Werkwijze en rolopvatting kunnen sterk variëren per casus. Logischerwijs is er een uitstekende verbinding tussen Joop en José en hun teams.

Naast het veilig stellen van de situatie en het voeren van regie op ondersteuning, is het afschalen van hulp en ondersteuning een belangrijke taak van José. Er wordt binnen deze gezinnen stapsgewijs toegewerkt aan het terugbrengen van eigen kracht en eigen regie. José blijft net zo lang en net zo intensief als nodig is. Zij blijft, op het moment dat Joop weer het eerste aanspreekpunt voor ouders en jeugd is, als waakvlam beschikbaar.

Functie eisen en vaardigheden

Afgeronde hbo-opleiding	Helikopterview
Kennis van het civil en strafrecht	Coördinerend vermogen
Sterke persoonlijkheid en ervaring	Adequaat handelen in crisissituaties
Communicatief sterk	Balans tussen strenge aanpak en motiveren
Relativeringsvermogen	José geeft nooit op

3.6 Ouders en jeugd centraal | integraal werken vanuit 1 plan

Joop en José werken in gezinnen altijd volgens het principe 1 gezin 1 plan. Ouders en jeugd staan hierin centraal. Door uit te gaan van 1 gezinsplan wordt de inzet van meerdere ondersteunende professionals daarvan afgeleid. In dit plan kunnen meerdere hoofdstukken voor de diverse gezinsleden worden opgenomen. Er is dus 1 plan en iedereen die daarin een rol of taak heeft, vervult die in de geest van dat plan. Dat is werkelijk geïntegreerd samen denken en samenwerken totdat het normale leven weer zijn loop herneemt. Soms is de extra ondersteuning langer nodig of zelfs blijvend. Ook dan blijft het 1 gezinsplan van ouders en jeugd leidend! Spreken van een apart ondersteunings- en hulpplan kan om pragmatische redenen wel plaatsvinden, het blijft wel onlosmakelijk verbonden met het 1 gezinsplan.

Ook meer gespecialiseerde jeugdprofessionals stellen zich in dienst van ouders en jeugd en daarmee van het 1 gezinsplan. Dit geldt ook als het gaat om de zware zorg en het gedwongen kader. De principes van 'eigen regie' en 'loslaten' vormgeven vragen veel. Van professionals, van organisaties, van netwerken van organisaties en van ouders en jeugd zelf. Systemisch denken en werken zijn dan basisvoorwaarden. Denken en doen vanuit ouders en jeugdsysteem en de pedagogische omgeving zijn de maat!

3.7 Veiligheid

Veiligheid kan onderverdeeld worden in fysieke veiligheid en emotionele veiligheid. Voorbeelden van onveiligheid zijn: kindermishandeling, onvoldoende bescherming, onvoldoende basiszorg, fysiek en/of emotioneel niet beschikbaar zijn. Veiligheid kan bedreigd worden door toedoen van ouders, de jeugdige zelf en/of derden.

Veiligheid van kinderen dient ten allen tijden gewaarborgd te zijn. Het aspect veiligheid is dan ook integraal – door alle onderdelen van het stelsel heen – geborgd. Veiligheid betreft niet alleen het handelen wanneer het kind zich in een onveilige situatie bevindt. Het betreft juist het voorkomen hiervan. Veiligheid dient in eerste instantie gewaarborgd te worden door het systeem zelf (ouders en jeugd). Indien dit onvoldoende blijkt te zijn, kunnen ook mensen die dicht bij het gezin staan interventies plegen om te zorgen voor een veilige situatie. Indien ook dit ontoereikend is, raakt hulpverlening betrokken om de veiligheid te garanderen.

Alle mensen uit het netwerk rond ouders en jeugd dienen een gevoel van niet pluis te melden: bij ouders en jeugd zelf, bij een professional of bij een anoniem meldpunt.

Alle professionals uit het netwerk hebben een plicht om actie te ondernemen op een gevoel van niet pluis. Zij bespreken dit aan de keukentafel met ouders en jeugd zelf, bij een collega-professional of bij een anoniem meldpunt. Dit laatste is overigens pas aan de orde indien de veiligheid van het kind in het geding is.

Directe onveiligheid vraagt om direct handelen. Zo nodig wordt een jeugdige uit een situatie gehaald via een crisisinterventie. Hiervoor maken we gebruik van diensten die direct kunnen optreden en handelen. José is in deze gevallen het gezicht en aanspreekpunt voor ouders en jeugd.

Er is een sluitende verbinding tussen het netwerk rondom ouders en jeugd en het jeugdveld.

4 Rol van de gemeente

Gemeenten worden bestuurlijk en financieel verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet op de Zorg voor Jeugd. Als onderdeel van de driehoek heeft de gemeente de rol van regisseur. Gemeenten zijn daarmee verantwoordelijk voor het budgetbeheer en de sturing op de werking van het gehele stelsel. In dit hoofdstuk geven we de richting aan op welke wijze we willen financieren en hoe we willen sturen op resultaat en besteding van middelen.

4.1 Sturing

Sturing is een belangrijke uitwerkingvraag voor 2013. Toch geven we in deze paragraaf onze richting aan. Om het nieuwe stelsel optimaal vorm te geven sturen wij vanuit onze leidende principes op de diverse elementen uit het jeugdbos en hun onderlinge samenhang. Deze leidende principes gelden even goed voor de gemeente zelf. Dit betekent dat we enkel sturen op hoofdlijnen. Klanttevredenheid, efficiëntie, effectiviteit, integraliteit en kostenbewustzijn zijn daarin belangrijke elementen.

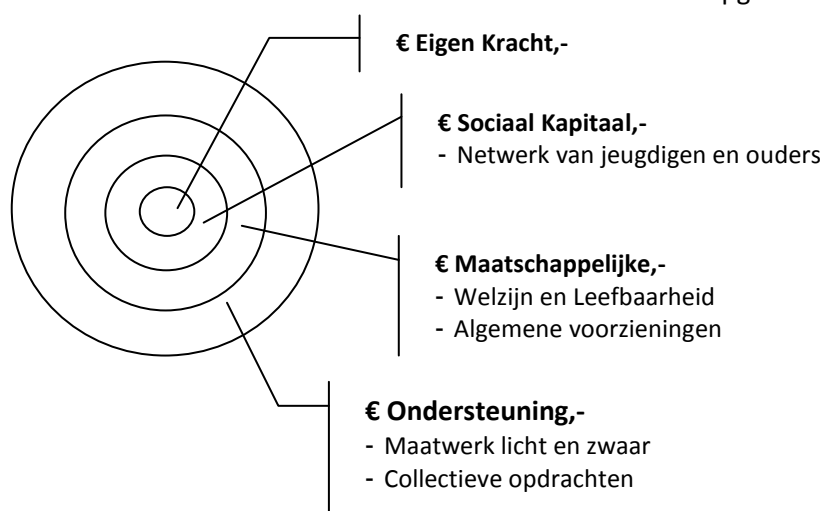
Sturing geven we vorm in de directe omgeving van de uitvoering. Hierbij denken we aan een team dat enerzijds plannen voor complexe zorg beoordeelt en anderzijds het totale budget van het gehele Jeugdveld beheert. Hiermee worden schotten tussen diverse ondersteuningsvormen voorkomen en houden we sturing op resultaat en kosten bij elkaar.

Vanwege de complexe en zware opdracht is dit team multidisciplinair met verschillende rollen en excellente expertise. Er kan spanning zijn tussen de leidende principes en de opgave tot uitvoering binnen Rijksbudget. Hiertoe krijgt dit team sturingsmogelijkheden op de Jeugdwebwinkel.

Professionals in het veld zetten het team in voor consultatie bij lastige vraagstukken.

4.2 Financiering

Voor de uitvoering van deze nieuwe wettelijke taken ontvangen gemeenten één uitkering van het Rijk. Uitgangspunt is om deze taak binnen het ontvangen Rijksbudget uit te voeren. Het Rijk werkt nog aan een gewogen verdeelsleutel om de uitkering op gemeenteniveau vast te kunnen stellen. Voorsnog zijn de definitieve budgetten onbekend. De veranderende werkwijze die met de transformatie wordt ingezet – ontschotting, het versterken van eigen kracht en meer kostenbewust werken – is essentieel voor het realiseren van deze financiële opgave.

We gaan uit van verschillende soorten kapitaal. In figuur 2 zijn deze soorten kapitaal geplaatst in cirkel met meerdere ringen. De kern ligt in de eigen kracht van ouders en jeugd. Zij zijn het centrum van de cirkel. Dichtbij het gezin hebben collectieve voorzieningen een plek. Naarmate de afstand van de kern (het normale leven) groter wordt, is er meer sprake van specifieke en specialistische hulp en ondersteuning. De financieringswijze richten we op deze verschillen in.

4.2.1 € Eigen Kracht,-

Met het overgrote deel van onze jeugd gaat het goed. Gezond en veilig opgroeien en opvoeden is daar onderdeel van het normale leven. Ouders en jeugd leven op eigen kracht, zonder professionele hulp en ondersteuning. Van deze groep vragen wij hun eigen kracht in te zetten ten gunste van het gezond en veilig opgroeien van alle kinderen.

4.2.2 € Sociaal Kapitaal,-

Daar waar versterking van € Eigen kracht wenselijk is, kunnen ouders en jeugd ondersteuning van hun sociale omgeving verwachten. Het betreft hier het informele netwerk van familie, vrienden, burens, klasgenoten, bekenden, etc. Het netwerk voelt zich steeds meer verantwoordelijk voor het samen zorgen voor een gezond opgroei-klimaat. Naar mate het normale leven sterker wordt groeit het sociaal kapitaal. Bij 'samen opvoeden' zit de grootste economische waarde in het elkaar ondersteunen, zonder dat dit formeel en/of professioneel wordt aangestuurd. Het sociaal kapitaal is beschikbaar voor iedereen.

4.2.3 € Maatschappelijk kapitaal,-

De gemeente zet maatschappelijke Euro's in om de Eigen kracht en het Sociaal Kapitaal te versterken. Enerzijds betreft dit activiteiten en financiering die gemeenten besteden aan het bevorderen van welzijn en leefbaarheid. Anderzijds betreft het hier algemene voorzieningen direct gericht op opgroeien en opvoeden.

Welzijn en Leefbaarheid

Bij welzijn en leefbaarheid gaat het over de (kindvriendelijke) inrichting van de openbare ruimte met bijvoorbeeld speelvoorzieningen en groenvoorzieningen. Het uitvoeren van activiteiten gericht op het versterken van de sociale cohesie in de directe leefomgeving van ouders en jeugd.

Algemene voorziening

Algemene voorzieningen gericht op opgroeien en opvoeden. Het betreft onderdelen van het stelsel die – naar behoefte – beschikbaar zijn voor iedereen. Voorbeelden zijn Joop en José, maar ook voorlichtingsactiviteiten, gezondheidsbevordering, de kindertelefoon en bevolkingsonderzoeken.

De algemene voorzieningen worden door de gemeenten vooraf bekostigd. Het zijn rechtstreekse contractrelaties tussen uitvoerder(s) en gemeente(n), waarbij afrekening plaatsvindt op basis van onze sturingselementen.

4.2.4 € Ondersteuning,-

Ouders en jeugd die ondanks hun eigen kracht en de inzet van hun netwerk toch behoefte hebben aan professionele hulp en ondersteuning, kunnen hier een beroep op doen via de Jeugdwebwinkel. Bij Ondersteuning Euro's spreken we over zowel lichtere ondersteuning als zwaardere zorg.

Voor het merendeel zijn de producten vrij toegankelijk (al dan niet met een eigen bijdrage) en is er geen indicatie nodig. Zeer complexe zorg wordt alleen ingezet na indicatie⁵ door een team van experts. Na indicatiebesluit ontvangen ouders en jeugd het benodigde virtuele budget, dat enkel te besteden is in de Jeugdwebwinkel. Het principe is dat ondersteuning niet wordt gestapeld, maar dat er maatwerk wordt geleverd.

De gemeenten hebben raamovereenkomsten met alle aanbieders uit de Jeugdwebwinkel, zowel voor de zorg met als zonder indicatie. Alle producten die door de gemeente gefinancierd worden, worden achteraf op productniveau afgerekend. Door marktwerking en het systeem van waardering heeft de Jeugdwebwinkel een zelfcorrigerend vermogen in het aanbieden van steeds betere producten.

Naast de producten die per stuk worden afgenomen zijn er collectieve opdrachten. Dit betreft het onderdelen waarvan de wetgever heeft bepaald dat ze vooraf collectief moeten worden ingekocht. Het is daarbij niet toegestaan deze per traject (individueel) af te nemen. Voorbeelden zijn specifieke onderdelen van zeer complexe zorg (de definitieve Wet zal hierin mede bepalend zijn). Deze activiteiten zijn – alleen op basis van indicatie – voor een zeer beperkt aantal jeugdigen beschikbaar.

De collectieve opdrachten worden door de gemeenten vooraf bekostigd. We zoeken naar (financiële) prikkels zodat het vooraanbieders uit de Jeugdwebwinkel interessant is om samen te werken aan opdrachten voor het Jeugdveld als geheel.

4.3 Risicoparagraaf

Met betrekking tot sturing en financiering gelden een aantal risico's. Verwijzers van zorg en andere financiers dan gemeenten, hebben hun invloed op het stelsel. Net als door de rechter opgelegde ondersteuningstrajecten, hebben we hier slechts beperkte invloed op. Ieder stelsel kent ongewenste prikkels. Om hier alert op te zijn en adequaat op te reageren is het noodzakelijk om in het stelsel zelf tegenkracht te organiseren. Het uitwerken van de risicoparagraaf inclusief het uitdenken van passende beheersmaatregelen behoort tot het vervolg in 2013.

⁵ Voor welke zorg indicatie nodig is vergt verdere uitwerking.

5 Vervolg

Dit concept geeft een eerste uitwerking van de richting. Na de consultatie wordt deze aangepast tot de Foto 2015, welke eind 2012 gereed is en uiteraard met een ieder gedeeld wordt.

2013 staat geheel in het teken van inrichten. Naast toetsing van de foto 2015 komen hier alle uitwerkingsvragen aan bod. Te denken valt aan:

- Uitwerking van alle elementen zoals in deze schets benoemd.
- Uitwerking regionale componenten, mede in navolging op het regionale onderzoeken hieromtrent.
- Doorontwikkeling CJG
- Aansluiting veiligheidshuis
- Aansluiting Onderwijs
- Aansluiting -9 maanden – 23 jaar
- Vertalen van de leidende principes in SMART sturingsprincipes.
- Kwaliteits- en prijscriteria Jeugdwebwinkel en minimaal aanbod.
- Indicatiestelling, wanneer en hoe
- Lokale inpassing: Ambulante werkwijze lokaal geïntegreerd, zowel van de algemene voorzieningen als van het Jeugdveld.
- Verbreding van de 1 gezinsaanpak: Wmo, Awbz, Welzijn, Wwnv
- Aanpassen op de definitieve Wet op de Jeughulp
- De positie van de huisarts
- Anticiperen op de risico's
- Etcetera.

Bij de uitwerking van de verschillende onderdelen wordt, zoals het gehele proces is ingezet, nadrukkelijk de samenwerking gezocht met de totale driehoek: Ouders en jeugd, Jeugdveld en gemeenten. Graag zetten we samen met u de ingezette werkwijze voort om in 2013 het nieuwe stelsel gezamenlijk verder in te kleuren. Hiervoor wordt eind 2012 een bestuursopdracht met agenda 2013 opgesteld.